

Fülig Jimmy észlelőnaplójából

Rejtő Jenő sokak kedvelt szerzője. Kitalált történetei, P. Howard álnéven írott ponyvaregényei nemzedékek számára jelentettek – és jelentenek ma is – felhőtlen szórakozást. Kalandok az idegenlégióban, egzotikus, távol-keleti helyszíneken – Rejtő világa nem csak azért elérhetetlen számunkra, mert a legtöbbünk valószínűleg sohasem fog eljutni ezekre a helyszínekre, továbbá eszünk ágában sincs jelentkezni az idegenlégióba. „Négy különböző nemzetiség képviselője volt az asztalnál: egy amerikai gyalogos, egy francia őrvezető, egy angol géppuskás és egy orosz hússaláta. A gyalogos, az őrvezető és a géppuskás a padon foglaltak helyet, a hússaláta az asztalon, egy tálban.” Ki más indíthatna így egy történetet, mint Rejtő? Miért hat még ma is elementáris erővel ez a két mondat? A Három testőr Afrikában cselekménye a sivatagban zajlik, a kitalált hősök azonban nyilvánvalóan pestiek, mert a pesti humor az, ami oly ismerőssé teszi ezeket a lehetetlen alakokat, csetlő-botló hősöket. Rejtő világa ezért olyan ismerős, nagyon is elérhető világ.

Lapunk alkalmi szerzője, egy hölgy, aki nem kívánja felfedni kilétét, véletlenül jutott hozzá egy mindeddig ismeretlen kéziratához. Az irkalapokra egy antikváriumban vásárolt szakácskönyvben bukkant, az orosz hússaláta receptjénél. Habár a szerzőség kérdéses, nekünk azért érdekes ez a kézirat, mert egy sokak számára ismerős figura, Fülig Jimmy csillagászattal kapcsolatos feljegyzéseiről van szó. A dülöngélő kézirrassal írt naplótöredék – elvégre tengerészről származik – érdekes betekintést nyújt a harmincas évek Budapestjének csillagászati életébe.

*
– Uram, a messzelátómért jöttem! Számomra ez egy felettébb kedves tárgy, az évtizedek során egészen a nyakamhoz nőtt, és most tudomásomra jutott, hogy itt kell lennie, evégett járok most el.

– Itt van a nyakamba, de ez az én binoklim – mondá a csapos egykedvűn.

– Úgy-e?

– Úgy-a!

– Szeretném megtekintni a márkajelzést! – és bátor mozdulattal megragadám látócsövet, megfélekedve illegális tulajdonosáról, akire a hatás-ellenhatás elve ugyanis hatott. Már láttam is testi szemeimmel a garnírozást, amidőn büszkén hirdeti a tulajdonos (én) nevét: Carl Zeiss, Jéna! Utolsó akkori emlékem egy kongás, mintha villámló delet harangoznának a kobakkommal, majd fekete sötétség. Most haltam meg – gondolám kissé bosszúsan.

A valóságban nem is haltam meg, csak hirtelen természetemnél fogva a Csapossal együtt rántám magamhoz jogos tulajdonomat, a Carlceiss márkájú messzelátót. Immáron nem egy binoklija van, hanem két monoklija, ami helyénvaló viselet egy csaposnál. Rövid szóváltás után felvilágosítám szájatáti közönségem, hogy én kemény fából, és ha nem tágulnak, nagyon hirtelen, körkörös hadmozdulatokkal, akkor percekben belül újjá kell építeni a Vig Matrózt. Szónoklatom után rugalmas elszakadás következte.

Tágulás után kilépek a Vidám Matracból szabad ég alá. Lábamnál alant feleselen hőmpölyge a Duna, esz a hosszú, de vékony folyó, majd eltűne a kanyarban. Nocsak, odahaza lennék Fijuméba? Szakasztott mint az ottani világítótorony, amott, a hídhoz ragasztva. Hé koma, szólíték meg egy magamfajta rakparti léhűtőt, tehát bizalmas embert: minek a folyamra asz a langaléta torony?

– Honnan jöttél, koma?

– Fijumébul. Ott divatos az ilyen torony.

– Na, barátom, az ott a lovas tengerész kedvenc tornya. Múlt héten avatták, volt ám cirkuszen rendesen. – és sétálóbotjával bököde a szárazföldi világítótorony irányába.

– Tengerészlovasság? Bizvást jelentkeznék, unom a tengerészgyaloglást!

– Tengerészlovasság, na ja. Gumipatkós pónilovon, hogy ne kopogjon a patájuk a fedélzeten.

– Csodálatos! Lovon a helyem! – rikkanték, de közben elfordított látással vevém észre, hogy a Léhűtő rámnézvést megkopogtatá saját homlokát. Kisvártatva én is az övét.

Testgyakorlás közben egészen kiment a fejből, hogy miért is kell nekem a saját két-csővüm. A minap olvastam a Nagycsarnoki Kofa című üzemi közlönyben a Schwindler-üstökösről, amit egy magamfajta legényember fedezett fel unalmában. Azt is írta a Kofa, hogy az újjonnan felfedezett üstököst „például” az én duplacsövümmel is látni, feltéve, ha tudja a látó, mit kell látni. Nagyon hasznos térképet is közölt a szerkesztőúr, két csillagképpel, Göncölszekér meg a Délkeresztje. Valahol a kettő közt kell az üstökösnek lennie. Nekem eszt látni kell!

Mi több, a piacparancsnok rádióján véletlenül hallottam egy előadást Gavallér Ferenctől, miszerint a Svábok hegyén, az obszervatóriumban (nehéz szó) ma este megnézhető a Svindler, feltéve, ha a kedves hallgatók csoportot képeznek. Én kedves hallgatónak érzém magam, néhány ellen-szenves csoportot ugyanis már eléggé leképeztem és felképeltem a világ kocsmáiban, így hát hajrá, vagyishogy hegyibe!

Nem vagyok ismerős Budán, de nagy nehezen megeltem a Fogas Kerekút, persze tele vala az összes terme, egy vasutasforma ember meg pénzt akart éntőlem behajtani a peronon. Kegyes kedvemben jártam, mert felajánlám, hogy nem lesz pénz, de verekedés se, viszont úri passzióból szívesen fűtöm a gőzmozdonyt hegyemenetben. A tisztelt utazóközönség fellélegzett.

Kiderült, hogy a tisztelt utazóközönség egy csoportot alkot, a Könyvelők és Boldog Adófizetők Egyletétől jöttek, a csillag vizsgálóba tartanak, akárcsak én, hát mit mondjak, valóban kissé kilógtam közülük műveltségemmel, keresetlen intelligenciámmal, meg a két fejfel magasabb fejemmel. Hát persze, senki se jött frakkban, szalmakalapban és gumicsizmában, csak én, mert ismerem a

tiketeket (ez is nehéz szó). Az elvegyülés sikerült, a csillag vizsgáló hivatalszolga beengedett, de lelkem kötötte, hogy a csillagászt nagyságos tanár úrnak kell majd szólítani, a csillagos eget pedig méltóságos égboltnak. Nem baj.

Megjelent egy fiatal tanár úr fehér köpenyben, mindenkit lenyűgözött a beszédjével, én bizony nem sokat értettem belőle, de ugyanúgy áhítatosan bólogattam, mint a többiek, hiába, az ember társaslény. Olyanokat mondott, hogy rektaszcenzió (jaj de nehéz szó!), a többit elfelejtettem. Felmentünk a kupolába, az valami csuda volt, a tanárúrnak sokkal nagyobb a messzelátója, mint az enyimé, hát ezt nem gondoltam volna. A bazilika szétnyílt, forgott, a távcső teleszkópozott, szégyenszemre majdnem tengeribeteg lettem. Hát még amikor megpillantám a csőben a Hold sajtos képét! Nem tudtam levenni a szememet róla. „Az a frakkos úr legyen szíves engedjen mást is a távcsőhöz! És adja vissza az okulárt!” Így szólt rám a tanár úr, és életemben most először elszégyelltem magam. „Mindenki látta a Holdat? Következik a Schwindler-üstökös!” Nem következett, egy hatalmas csattanás, amper-szag, elment az áram az egész hegyen. Valami svindlerség lehet a dologban – gondolám. Nem én voltam! – hangoztatám.

„Kedves közönség! Vállalná valaki a kerti dinamó tekerését? Különben nem tudunk dolgozni.” – szólott a csillagász. „Tanár úr kérem! Majd én!” Úgy ahogy voltam, ünnepi frakkban munkához láttam, tekertem boldogan, egészen hajnalig, még akkor is, amikor kijöve a hivatalszolga és szózatot intéze hozzám: az igazgatóúr tiszteltet, csak hagyjam már abba a zörgést, mert aludni szeretne. Egyébként fűtőt keresnek télire, nem akarok elszegődni a csillagászokhoz? Vagy pincérnek. A nagyságos csillagász tanár úr is nagyon barátságos volt, csak annyit mondott: asztán máskor majd nézd meg aszt az üstököt is, ha erre jársz, kis komám. Egészen felvillanyozva szaladtam a Fogas Kerekúthoz, fel a mozdonyra, fűteni, a Városmajorig. Jobb ember lettem!

*